

המועצה הציבורית לחסול התרבות והאמנות * פירסום

ראשון: התרשמויותיהם של סופרים. לאחר פגישתם עם גולדה מאיר

תולעי תרבות

המאפיה הימנית

מזה שנים רבות מואשמת התרבות הישראלית, למדוריה, כאילו היא "מאפיה שמאלית". אלא שאין ומעולם לא היתה מאפיה שמאלית בתרבות הישראלית, ומרת תנועת העבודה, השתייכו אידיאולוגית ל"מרכז המפא"י, עם חריגות לכאן או לכאן. המהפך הפוליטי של אשכול הביא לשינוי טון כלכלנים, מישפטנים, מנכ"לים ושאר איבריו שילטון, שהליכוד נוקק להם על-מנת לבסס את שילטונו. דבר אחד חסר לשילטון החדש, להחליף בעזרתו את הישילטון הקודם: אנשי תרבות.

ההרכב החדש והתמים למראה של הימועצה לתרבות ולאמנות (להלן: מת"א), שהתכנס השבוע לראשונה בירושלים, שונה מכל הרבה בעסקי-תרבות שנוצר איפעם בישראל. בעוד שבהרכבים ציבוריים, נוסח רשות-השירות, קיים לפחות אינו יחסי, המושגת על המפתח המיסלגתי שבכנסת, הרי שההרכב החדש של מת"א אינו יחסי, אינו פוליטי, אינו תרבותי, אינו אמנותי, ובוודאי שאינו מייצג את תמונת-המצב האמיתית של התרבות הישראלית.

בעוד שבהרכבים הקודמים של מת"א היו סופרים, משוררים, ציירים, מחזאים, מבקרים, מסאים, ושאר אנשים שעיסוקם בתרבות הישראלית, טוב או לרע, הרי שההרכב החדש עמוס במינהגים של מוסדות תרבות ובפקידים, שכל קשר בינם לבין תרבות ואמנות הינו מיקרי בהחלט. למעלה ממחצית ההרכב החדש של מת"א מאוישת בפונקציונרים שגדלו במיפולגות הימין ובמיפולגות הדתיות, או שהעבירו את אמונתם אליהן, בעיקבות המהפך. אנשים אלה מופקדים מהיום על עתיד התרבות הישראלית: יעקוב אברין; שלי מיהלם; אברהם אופק; נחום אריאלי; יורם בק; חנוך ברטוב; חגינה גיבשטיין; מנחה גילבוע; ישראל הראל; ויקטור חזן; ראובן ירון; ישראל לאו; ויווה ליבלר; יוסף לפיד; ב.ז. מיכלי; אנדרה נהר; הראל פיש; לאה פורת; צבי צילקר; אלימלך רימלט; אבנר שקי ויעקוב שביט.

מת"א אינה מועצה לכיבודים אלא מוסד לכלי-רבי-עוצמה, שבכל מדינות התרבות הפך לרשות נפרדת מהמערכת המשל-תית המקובלת, מתוך כוונה למנוע את הפיכת התהליכים התרבותיים במדינה למנוגלים בידי פוליטיקאים. בישראל הימועצה לתרבות ולאמנות היא מחלקה במשרדו של השר ובלוחן המרכזי החינוך האגודאי העצמאי, החינוך הדתי-ממלכתי, ושאר אנשים המהווים בסיס להצבר כוח פוליטי. תקציבה של מת"א בשנת התקציב הבאה יהיה קרוב ל-350 מיליון לירות. סכום זה ירוכז בידיה של הגב' לאה פורת, אותה הגדיר אחד מעורכי השנתונים לסיפורות: "עלי-מנת להמשיך ולהחזיק במישרתה, היא תהיה מוכנה לחבוש לראשה שביט, כמטרה לרצות את השר הדתי שהפקיד בידיה עוצמה שי-כואת..."

המועצה הציבורית של מת"א שימשה מאז ומתמיד כשמן על גלגליה של הגב' פורת, שרכב התרבות שלה הקפיד לנסוע בנתונים שנסללו בידי שרי החינוך, וב"שנה האחרונה ובלוחן המרכזי הרכב שימשת חברי המועצה של מלתולא ועשה בשירות לב על-ידי שר החינוך והתרבות ובלוחן המרכזי בעזרתה הפעילה של הגב' פורת. לאה פורת, השלב הראשון היה עיקור רשימת חברי המועצה מכוחות יוצרים כלשהם — שהיו

במועצות הקודמות — ומסירת מקומותיהם לפונקציונרים מיפולגתיים שחלק מעיסוקם הוא בתרבות. דמויות כמו אלי אילי ויורם בק, אנשי סיעת ירון בסוכנות היהודית; ראשי ערים ימניים כחגינה גיבשטיין (ראשל"צ) וצבי צילקר (אש"ד); מוזכר לשעבר של אחת מסיעות "הליכוד" כיעקב שביט; דתיים פנאטיים כמו הרב ישראל לאו; נחום אריאלי; פרופסור אבנר שאקי; ויקטור חזן (יועץ משפטי של אקו"ם); ראובן ירון (יו"ר הנהלת רשות השידור); יוסף לפיד (מע"ר); ב.ז. מיכלי (המייצג במועצה את כלל סופרי ישראל, מבלי להיות סופר) ואחרים ברמתם.

הרכב בלתי תרבותי זה, של קומץ ממונים מטעם, בכוחו להפוך תוך תקופה קצרה, את מלתולא למכשיר שליטה ממ"שתי ובלעדי על כל שטחי התרבות, בנוסח בריה"מ, מכשיר שיגדיר את מטרות היצירה עבור היוצרים, מכשיר שניתן לכנותו תחת הכותרת, המועצה התרבותית לחיסול התרבות והאמנות בישראל.

כל שניתן להוסיף הוא: חוכא ומלתולא.

פתיח

סופרים על גולדה

בראשית ספטמבר 1972, בעקבות חידוש המאבק למען עקורי בירעם ואיקרית, התכונה קבוצה של סופרים ועיתונאים להפגין ליד משרדה של ראש-הממשלה דאן, הגב' גולדה מאיר. ראש-הממשלה הזמינה את הסופרים לפגישה, שארכה למעלה מ-7 שעות, במהלכה כילחה, לפי עדותו של אחד המשתתפים, שתי תפיסות סיגוריות. בפגישה השתתפו הסופרים יהודה עמיחי, עמוס עוז, נתן שחם, א.ב. יהושע, משה שמיור, דליה רביקוביץ, שולמית הריאבן, יורם קניוק, חיים שריר, חיים חפר, חנוך ברטוב, דוד שחם, ואחרים.

כעבור שבועיים החל כותב שורות אלה לראיון את המשתתפים במיפגש, במטרה לשחזר שיחורר מלא את שהתרחש באותן שבע שעות העימות בין מנהיגת המדינה (אליה גלווה השר ישראל גלילי) לבין הסופרים והעיתונאים הג'ל. כתוצאה מלח"ציו של משה שמיור נאלץ כותב שורות אלה להפסיק את מלאכת השיחורר, והרא-

גולדה מאיר
ראתה הרבה טלוויזיה

יונות היו גנוזים כידיו במשך שש שנים. להלן קטעים, פרי עדותם של כמה מהסופרים, המתארים את אוירת העימות באותה פגישה היסטורית.

שיחזור

עמוס עוז

...אתה בא אל גולדה, והאשה אומרת: "אני לבד... אף אחד לא מבין אותי... הטלוויזיה נגדי... ארץ-ישראל השלמה נגדי... ובממשלה שלי יושבים ומחכים שאני אלך... אני זקנה ולא מבינה שום דבר... אני אלך... גולדה מאיר אינה אניט טעם, כאמת מעניין... ראה את החרווה וההנאות של הגב' הזאת. זה באמת בין פרויד לקפקא, משול לפרויד ששכר חדר בדירת הוריו של קפקא... היו כמה הצבעות בזמן האחרון, על בירעם ואיקרית, על יו"ש שפירא... אז היתה לה תקופה בחייה, שאם היא היתה מקבלת רוב רגיל, היתה אומרת, "עוזבים אותי לאנחות". עכשיו היא הגיעה למצב שאם היא מקבלת רוב של שני שלישי, היא אומרת: "עוזבים אותי לאנחות, ואני לבד...". היא רוצה רוב מוחלט של 100 אחוז. על עניין שפירא הצביעו 245 איש והיא עמדה על הכמה ואמרה: "תרימו את הידיים גבוה, מדוע אתם מחזיקים את הידיים מוגד... אחרי ההצבעה היא אמרה: "כן, הם הצביעו נגד מצפונם, כלכם הם היו נגדי. כולם לא רצו ששפירא יחזור... כלכם הם כולם עזבו אותי". היא עוברה, אתה מבין? יש לה רוב של כמעט 100 אחוז. כמו בוועדה הפועל של המיפולגה הקר-מוניפסיטית... יש לה 100 אחוז וכולם עזבו אותה...

...נכון שיש לה יותר ויותר יועצים. אבל גולדה מופעלת על-ידי כוחות נוראים. היא אשה סנטימנטלית, צלולה כמו גבשוש... כואת, הרוצה שישומו את הרצאה על ברביה. היא בעלת צירוף שאתה לא יכול לתקוע אותו בשום מקום... היא מלאה בתערוכות של רח"מים על כל העולם, היא מרחמת על פלאות, היא אפילו מרחמת על ספ"אפילו על זה שאנו מתמרדים בה. אפילו על זה שאנו מוחים נגדה. כי: "זה בסדר שיש צעירים עם נשמות כל כך נפלאות שרגישים לכל עוול...". אולי אני מסלף כאן: "ליבם כואב, מה היינו עושים אם לא היו לנו צעירים כאלה, לו כולם היו מוויקיפים... זה טוב שיש סופרים שמצפונם כואב..."

...אתחיל בדברי הגנה על גולדה שאמרה שהפנתרים לא נחמדים... היא לא התכוונה, לדעתך, בלי צל של אי-רזוניה, היות והם אינם נחמדים לא צורך לעזור להם... היא לא התכוונה לומר שהבעיה שלהם לא בעייה... היא יהיו נחמדים, והיא רוצה שהם יהיו נחמדים. מפני שהוא רוצה לאהוב אותם... וזה שאינם נחמדים מפריע לה לאהוב אותם. זו הבעיה האמנוציונא-לית היסודית של המיכניזם שלהם, שהוא אחר מאחר והם לא נענו לחי-זורה, במידה שכמה מהסופרים נענו לחיזוריה... גם אני, כשתפסתי את

עצמי הרבה יותר מאוחר, את מה שאני עושה... אתה רואה את הסאלון של ראשי הממשלה, זה כמו הסאלון של הדורות שלי, רק קצת יותר גדול. טלוויזיה ממין יותר טוב, יש לה את האורניגרי-נלים מהצוידים של רובין, ואצלו יש את הפרווקציות, אבל זה אותו סאלון...

...יום לפני הפגישה הצינו בטלוויזיה תוכנית על שני אבות שכולם, יהודי וערבי, ראיתי חלק ממנה — גולדה

עמוס עוז
גולדה: "אתה ממור!"

ראתה כנראה את כולה. היא רואה הרבה מאוד טלוויזיה. לפי מה אני יודע? לפי שהיא דיברה על הבישה ראיה, ואמרה "הסינט". אם היתה קוראת את התירגום, היתה אומרת "המלאך". היא הוכירה גם באוזה הקשר את איירונסייד. לא, היא לא אשה עסקויה מאוד, ועצוב לה בערבים. לפעמים גלילי נשאר... עצוב לה, היא מרחמת על עצמה, מרחמת על היהודים, מרחמת עלינו, מרחמת על מתנגדיה, מרחמת על הערבים... היא אמרה לנו: "אני מאוד נדהמת; מה זה, רדיו פת"ח. לא ידעתי לאוזה תחנה אני מכוננת, אנחנו והם אותו דבר — ואיך אפשר להשוות..."

ועל התוכנית היא אמרה: "אנחנו והם — מציגים את התוכנית, כאילו אב אצלנו ואב אצלם, קין והבל זה אותו דבר. לא רציתי להגיד לה "כן ו", או "לא ו", אני כאמת לא מסונורי. העיקר זה מה שנשאר לה בראש מכל — תוכנית הטלוויזיה הזאת? מעניין מאוד — מישפט אחד. האב השכול היהודי סיפר איך זיידלובסקי נסע מפולין ל-ארץ-ישראל, וכשהוא חזר לפולין כולם שאלו אותו: איך ארץ-ישראל? והוא אמר כי הכלה יפה מאוד, אבל יש לה חיסרון אחד: שיש לה כבר קצת חתן. והאב השכול ציטט... וגולדה ניתפסה למישפט הזה: "אני מודה לאלוהים, כל ימי חיי, שהחתן הזה היה חתן חלש, עלוב ומפכר... אחרת היו לנו צרות צרורות להשיג את הכלה הזאת." ואז אני התפרצתי ואמרתי: "גולדה, אני מקווה שאת לא מודרכת ברצינות" — "למה לא מודרכת ברצינות? היא מס-תכלת עוזי סופקת כפיים, אני לא נחמד. ואני אומר לה: "מפני ש-אפילו לפי ההלכה של המפד"ל שלך אדם קטן זה לא פסול חיתון!" אז כולם